

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 165/02-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. októbra 2002 predbežne prerokoval sťažnosť M. H., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia jej ľudských práv podľa čl. 5 ods. 1 a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I pri nariadovaní výkonu ústavného ochranného liečenia vo veci sp. zn. 7 T 668/01, a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť M. H. v časti namietajúcej porušenie čl. 5 ods. 1 a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažnosť M. H. v časti namietajúcej porušenie čl. 16 ods. 1 a čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 8. marca 2002 doručené podanie M. H. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., označené ako „Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“ s prílohami. Z jeho obsahu vyplynulo, že: *„Dňa 21. 8. 2001 na verejnom priestranstve v K., J. H., nar. 27. 5. 1960, bývajúci v K., vulgárne nadával svojej manželke, sťažovateľke, bil ju, vyhrážal sa jej zabitím. Spôsobil jej drobné poranenie a vzbudil u nej, vzhľadom na jeho doterajšie správanie, obavu o svoj život a zdravie. V tejto situácii sťažovateľka vyhľadala pomoc Krízového centra F. v K. Domov sa pochopiteľne vrátiť v obave o svoj život nemohla.*

Dňa 27. 8. 2001 J. H. 11x telefonoval do Krízového centra F. a vyhrážal sa Mgr. M. G. zabitím.

Dňa 28. 8. 2001 pred Krízovým centrom F. sa Jozef Hajdu vyhrážal sťažovateľke a manželom Š. zabitím a vulgárne im nadával.

Dňa 28. 8. 2001 prišiel J. H. pred Krízové centrum F., kde vykrikoval, že budovu podpáli, zničí a do večera sa vráti.

Voči J. H. bolo vznesené obvinenie pre pokračujúci trestný čin násilia proti skupine obyvateľstva a jednotlivcovi a výtržníctva. Obvinený bol vzatý do väzby.

Dňa 29. 11. 2001 bola podaná okresným prokurátorom na Okresnom súde Košice I obžaloba pre uvedené trestné činy. Podľa tejto obžaloby bol obžalovaný štyrikrát trestaný, z toho dvakrát v posledných 10 rokoch.

V priebehu trestného konania bol vypracovaný znalecký posudok, podľa ktorého, J. H. trpí bipolárnou poruchou osobnosti a znalci odporúčali ochrannú psychiatrickú liečbu ústavnou formou.

Na hlavnom pojednávaní v trestnej veci proti obžalovanému J. H. dňa 7. 1. 2002, bol obžalovaný uznaný vinným v zmysle obžaloby. Súd upustil od potrestania a nariadil ochranné liečenie formou ústavnou, rozhodol o prepustení J. H. z väzby.

J. H. bol prevezený na Psychiatrickú kliniku Fakultnej nemocnice s poliklinikou v K. Podľa vyjadrenia primára tohto zdravotníckeho zariadenia, však nie preto, aby absolvoval ochranné liečenie.

Dňa 14. 1. 2002 bol z tohto zdravotníckeho zariadenia J. H. prepustený.

V ten istý deň v čase o 10.30 hod. navštívil právnu zástupkyňu sťažovateľky a domáhal sa rozhovoru s ňou s tým, že jej teraz všetko konečne spočíta. Len vďaka duchapritomnosti zamestnankyne advokátskej kancelárie, sa podarilo zabrániť mu vo vstupe do kancelárie.

V ten istý deň podala právna zástupkyňa sťažovateľky trestné oznámenie pre trestný čin násilia proti skupine obyvateľstva a jednotlivcovi na J. H. na Okresnej prokuratúre Košice II. Túto skutočnosť dala v ten istý deň na vedomie Okresnému súdu Košice I, ktorý trestnú vec J. H. prejednával.

V ten istý deň prišiel J. H. domov a po tom, čo sa domov vrátila aj sťažovateľka, sa jej vyhrážal vykrútením krku. Sťažovateľka s hrôzou opustila dom a odvtedy až do 22. 1. 2002 sa v ňom nezdržiavala.

Dňa 16. 1. 2002 bolo podané trestné oznámenie na J. H. sťažovateľkou pre trestný čin násilia proti skupine obyvateľstva a jednotlivcovi. Táto skutočnosť bola takisto oznámená Okresnému súdu Košice I, ako aj Okresnej prokuratúre Košice I.

Dňa 21. 1. 2002 J. H. opäť navštívil právnu zástupkyňu sťažovateľky, a jej, aj jej zamestnankyni sa vyhrážal. V ten istý deň bol J. H. vyšetrovateľom Okresného úradu vyšetrovania Košice II zadržaný a bolo mu vznesené obvinenie pre trestný čin podľa § 197a Tr. zák..

Trestné oznámenie sťažovateľky je v štádiu preverovania.

Dňa 22. 2. 2002 bol, podľa vedomostí sťažovateľky, nariadený výkon ochranného liečenia J. H. a tento bol premiestnený do Psychiatrickej liečebne v P. ...

Podľa článku 5 vety prvej Dohovoru, každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť.

Podľa článku 6 Dohovoru, každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch, alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa článku 16 ods. 1 Ústavy SR – nedotknuteľnosť obydli a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Každý má právo podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa § 351 ods. 1 vety prvej Tr. por. – výkon ochranného liečenia nariadi predseda senátu liečebného ústavu, v ktorom sa má ochranné liečenie vykonať.

Podľa ods. 2 toho istého zákonného ustanovenia – ak je osoba, u ktorej bolo uložené ochranné liečenie pri pobyte na slobode nebezpečná pre svoje okolie, zariadi predseda senátu neodkladne jej dodanie do liečebného ústavu; ináč jej môže poskytnúť primeranú lehotu na obstaranie jej záležitostí. ...

Sťažovateľka sa domnieva, že nečinnosťou pri nariadení výkonu ochranného liečenia J. H., došlo do zásahu do jej práva na osobnú bezpečnosť (podľa článku 5 vety prvej Dohovoru), do jej práva na spravodlivé súdne konanie (článok 6 Dohovoru), do jej práva na nedotknuteľnosť súkromia (článok 16 ústavy) a zásahu do jej súkromného života (článok 19 ústavy).

Podľa článku 5 vety prvej Dohovoru – má každý právo na osobnú bezpečnosť. Garantom tohto práva je štát, ktorý má vytvárať podmienky a ktorý má právne prostriedky na to, aby osobná bezpečnosť každého bola zaručená a chránená a v prípade, že dôjde k zásahu do tohto práva, aby sa bezodkladne zabránilo k ďalšiemu takémuto zasahovaniu a aby sa dôsledky porušenia tohto práva napravili.

V prípade sťažovateľky odporca nepostupoval tak, aby chránil jej právo na osobnú bezpečnosť. V trestnom konaní vedenom proti J. H. bolo totiž nesporne preukázané, že J. H. zasahoval spôsobom kvalifikovaným ako trestné činy do práva na bezpečnosť tak sťažovateľky, ako aj iných osôb. Vzhľadom na to, že sa v krátkom čase dopustil viacerých trestných činov, bol vzatý do väzby, keďže hrozilo, že bude v páchaní trestnej činnosti pokračovať. Až do vynesenia rozsudku v tejto trestnej veci bol J. H. vo väzbe. Keďže väzba môže trvať v zmysle Trestného poriadku len nevyhnutný čas, je zrejmé, že odporca považoval za nevyhnutné, aby J. H. bol vo väzbe až do vynesenia rozsudku a právoplatného skončenia konania vo veci, pretože hrozilo reálne nebezpečenstvo, že by v prípade skoršieho prepustenia, pokračoval v páchaní trestnej činnosti.

Súčasne s vynesením rozsudku, ktorým bol J. H. uznaný vinným zo všetkých trestných činov, ktoré sa mu obžalobou okresného prokurátora Okresnej prokuratúry Košice I kládli za vinu, bolo mu uložené ochranné liečenie ústavnou formou. Ako už bolo spomenuté, v predmetnej trestnej veci bolo znaleckým posudkom jednoznačne zistené, že J. H. trpí závažnou psychickou poruchou – bipolárnou poruchou osobnosti. V znaleckom posudku

bolo konštatované, že ochranné liečenie u J. H. nesplnilo svoj účel a bolo odporúčané ochranné psychiatrické liečenie ústavnou formou. Okrem toho bolo v znaleckom posudku uvedené, že rozpoznávacía a ovládacia schopnosť J. H., bola zmenšená o 60 až 70 %.

Je teda nesporné, vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti, že J. H. v čase vynesenia dňa 7. 1. 2002 a uloženia ochranného liečenia, bol osobou nebezpečnou pre svoje okolie.

V zmysle vyššie uvedeného ustanovenia Trestného poriadku bolo povinnosťou predsedu senátu jeho neodkladné dodanie do liečebného ústavu.

V súvislosti s tým poukazuje sťažovateľka na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. R 46/1977, podľa ktorého, výkon ochranného liečenia treba v zásade nariadiť hneď, ako sa rozhodnutie o jeho uložení stalo vykonateľným.

Rozhodnutie o uložení ochranného liečenia sa stalo vykonateľným dňa 7. 1. 2002.

Ak teda odporca napriek všetkým vyššie uvedeným skutočnostiam nenariadil u J. H. bezprostredne po uložení ochranného liečenia ústavnou formou jeho výkon, konal v rozpore s Trestným poriadkom, aj s vyššie uvedeným ustanovením dohovoru.

Okrem už uvedených súvislostí, odporca mal už od 14. 1. 2002 vedomosti o tom, že J. H. sa správa spôsobom, ktorý je nebezpečný pre jeho okolie. Napriek tomu, až do jeho zadržania, nevykonal vo veci úkony smerujúce k tomu, aby konal v záujme ochrany bezpečnosti iných osôb.

Vyššie uvedené argumenty sa vzťahujú aj k porušeniu práva na nedotknuteľnosť súkromia a práva na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do súkromia.

Súkromným životom podľa článku 16 ods. 1 a článku 19 ústavy treba chápať aj právo na zachovanie telesnej a duševnej integrity človeka. Do tohto práva sťažovateľky bolo konaním J. H. zasiahnuté a odporca dostatočným spôsobom neposkytol sťažovateľke ochranu tohto práva a to svojím konaním, keď napriek povinnostiam uloženým mu v Trestnom poriadku takéto zásahy umožnil.

Ďalej v tejto súvislosti poukazujem v plnej miere na dôvody, ktoré uvádzam pri článku 5 dohovoru.

Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 dohovoru nemožno podľa mienky sťažovateľky sťahovať len na právo obvineného, resp. na rozhodnutie súdu v občianskoprávných veciach. Spravodlivé súdne konanie má zaručiť jeho účastníkom, vrátane poškodených osôb, spravodlivú ochranu osôb, ich práv a právom chránených

záujmov. V prípade sťažovateľky teda bolo povinnosťou súdu, ak malo byť konanie v trestnej veci J. H. spravodlivé, zabezpečiť ochranu poškodenej pred atakmi odsúdeného účinným spôsobom a teda takým, ktorý by na najnižšiu možnú mieru znížil nebezpečenstvo opakovaných atakov J. H. voči sťažovateľke. Takýto je aj účel trestného konania, zakotvený v § 1 Trestného poriadku, podľa ktorého, konanie musí pôsobiť na upevňovanie zákonnosti, na predchádzanie a zamedzovanie trestnej činnosti. ...

Poukazujúc na súvislosti uvedené v predchádzajúcej časti tejto sťažnosti považujem za nesporné, že konaním odporcu boli porušené tam uvedené práva sťažovateľky.

Vzhľadom na to, že v dôsledku nečinnosti odporcu bola vystavená opakovanému strachu, bola zbavená práva užívať svoje obydlie, vystavená strachu z nových útokov zo strany J. H. a v neposlednom rade aj útokov voči jej maloletým deťom, považuje sťažovateľka za primerané, aby jej bolo poskytnuté zo strany odporcu primerané zadosťučinenie vo výške 250.000,- Sk. “

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol takto: *„Nečinnosťou odporcu pri nariaďovaní výkonu ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou, uloženého odporcom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 668/01 J. H. dňa 7. 1. 2002, bolo porušené právo sťažovateľky na osobnú bezpečnosť, zakotvené v článku 5 Dohovoru, právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 Dohovoru, právo na nedotknuteľnosť súkromia podľa článku 16 ods. 1 Ústavy SR a právo na ochranu pred zásahmi do súkromia sťažovateľky podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR.*

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 250.000,- Sk. “

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky [(ďalej len „ústava“) (a s účinnosťou od 1. januára 2002)] oprávnený konať o sťažnostiach, ktorými fyzické osoby alebo právnické osoby namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených v ústave, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom

ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 ods. 1 a § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona. Ústavný súd preto predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

1. Sťažovateľka namietala porušenie svojho práva na osobnú bezpečnosť podľa čl. 5 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). K jeho porušeniu malo dôjsť „nečinnosťou súdu pri nariadení výkonu ochranného liečenia J. H.“, keďže podľa jej tvrdenia podľa tohto ustanovenia dohovoru „garantom práva na osobnú bezpečnosť je štát, ktorý má vytvárať podmienky, aby osobná bezpečnosť každého bola zaručená a chránená a v prípade, že dôjde k zásahu do tohto práva, aby sa bezodkladne zabránilo k takémuto ďalšiemu zasahovaniu a aby sa dôsledky takéhoto porušenia napravili“. Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd zohľadnil, že sťažovateľka namietala porušenie svojho práva garantovaného medzinárodnou zmluvou o ľudských právach (čl. 5 ods. 1 prvá veta dohovoru), obsah ktorého posúdil zohľadňujúc relevantnú judikatúru štrasburských orgánov (Komisie pre ľudské práva a Európskeho súdu pre ľudské práva). Po jej analýze ústavný súd dospel k záveru, že pojem „osobná bezpečnosť“ z čl. 5 ods. 1 dohovoru sa vykladá a v praxi štrasburských orgánov uplatňuje v spojení a v kontexte so slobodou jednotlivca (rozhodnutia Komisie pre ľudské práva v prípadoch sťažností č. 53201/71 z 11. októbra 1973, č. 7729/76 z 11. decembra 1976, č. 4626/70 zo 6. marca 1978 a iné), preto tento pojem je potrebné posudzovať „spolu s termínom sloboda a chápať ho ako ochranu proti svojvoľnému zasahovaniu verejného orgánu proti slobode jednotlivca“ (rozsudok súdu v prípade Bozano z 18. decembra 1986). K porušeniu práva na osobnú bezpečnosť preto dochádza svojvoľnými zásahmi orgánov štátu do osobnej slobody, v dôsledku čoho osobná bezpečnosť zakladá „ochranu osoby pred svojvoľným zasahovaním štátnych orgánov do osobnej slobody“ (rozhodnutia Komisie pre ľudské práva a Európskeho súdu pre ľudské práva citované vyššie).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že pojem osobná bezpečnosť z čl. 5 ods. 1 dohovoru je úzko spätý so slobodou jednotlivca a k jej porušeniu dochádza nerešpektovaním procesných garancií spätých s obmedzením osobnej slobody jednotlivca orgánmi štátu. V prípade sťažovateľky však o takýto prípad nešlo. V dôsledku toho nemohlo dôjsť ani k porušeniu jej práva na osobnú bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 prvej vety dohovoru v rozsahu a spôsobom, akým je jeho obsah vykladaný a v praxi uplatňovaný bývalou Komisiou pre ľudské práva, ako aj Európskym súdom pre ľudské práva. Z tohto dôvodu bolo potrebné jej sťažnosť namietajúcu porušenie práva na osobnú bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Košice I pri nariadovaní ochranného psychiatrického liečenia jej manželovi odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažovateľka ďalej namietala porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože „porušenie práva na spravodlivé súdne konanie... nemožno... vzťahovať len na právo obvineného, resp. na rozhodnutie súdu v občianskoprávných veciach. Spravodlivé súdne konanie má zaručiť jeho účastníkom, vrátane poškodených osôb, spravodlivú ochranu osôb, ich práv a právom chránených záujmov. V prípade sťažovateľky teda bolo povinnosťou súdu... zabezpečiť ochranu poškodenej pred atakmi odsúdeného účinným spôsobom...“.

Aj v tomto prípade ústavný súd zobral na vedomie, že procesné garancie čl. 6 dohovoru sa zásadne vzťahujú na osoby, „proti ktorým bolo vznesené trestné obvinenie“, pričom v danom prípade bol takouto osobou manžel sťažovateľky J. H., a nie samotná sťažovateľka. Ako vyplýva zo zápisnice z hlavného pojednávania z 21. decembra 2001, sťažovateľka v súdnom konaní (sp. zn. 7 T 668/01) proti J. H. vystupovala ako poškodená osoba (§ 43 Trestného poriadku). Aj keď judikatúra štrasburských orgánov uznáva, že poškodená osoba sa v trestnom konaní môže domáhať porušenia svojho práva na konanie v primeranej lehote, keďže „jeho výsledok je rozhodujúci pre uplatnenie jej práva na odškodnenie“ (Maini v. Francúzsko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 26. októbra 1999), o takúto situáciu v prípade sťažovateľky nešlo a porušenie tohto práva ani nenamietala. Keďže vo vykonávacom konaní podľa § 315 (a osobitne § 351 a nasl.)

Trestného poriadku sa nerozhodovalo ani o oprávnenosti trestného obvinenia proti sťažovateľke a ani o jej občianskych právach a záväzkoch a keďže čl. 6 ods. 1 dohovoru spája procesné garancie (vrátane práva na spravodlivý súdny proces) iba s konaniami, v ktorých sa o týchto otázkach rozhoduje, bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

3. Sťažovateľka napokon namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ústavy, t. j. práva na nedotknuteľnosť súkromia a na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do súkromia, argumentujúc, že „do tohto práva sťažovateľky bolo konaním J. H. zasiahnuté a odporca dostatočným spôsobom neposkytol sťažovateľke ochranu tohto práva a to svojím konaním, keď napriek povinnostiam uloženým mu v Trestnom poriadku takéto zásahy umožnil“. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci, keďže o ochrane práv podľa čl. 16 a čl. 19 ústavy rozhodujú všeobecné sudy (I. ÚS 2/00, II. ÚS 23/00), a nie ústavný súd. Sťažovateľka však neuviedla a ani netvrdila, že by sa ochrana týchto práv pred všeobecnými súdmi bola domáhala.

Z uvedených dôvodov bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní odmietnuť v časti namietajúcej porušenie čl. 5 ods. 1 a čl. 6 dohovoru pre zjavnú neopodstatnenosť a v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ústavy pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2002